

Grote gele kwikstaart en ijsvogel spoorloos verdwenen

■ Lege maag en weinig vetreserve nekt kwetsbare vogels

Die dappere roodborstjes. Een tocht door het Steenbergerpark in Hoogeveen en langs het Oude Diep in de bebouwde kom van wijk De Weide, levert algauw acht roodborstjes op.

Voertafels, vetbollen en potjes met pindakaas tref je in iedere tuin. In de schemer is een roodborst's ochtends de eerste vogel op het stokje onder de pindakaaspot in onze achtertuin. Gevolgd door heggenmus, pimpelmees, koolmees en een groepje mussen. Ik mis de winterkoning en vrees het ergste. Erg gevoelig vogeltje. De lichaamstemperatuur van een vogel ligt rond de veertig graden. In een lange winternacht met min twaalf moet hij een temperatuurverschil van 52 graden overbruggen. Dat lukt bij een volle maag en een gedekte tafel de volgende ochtend. De verbranding in een vogellichaam is intens, maar dan moet zijn maag vol zijn. Bij een voortdurend lege maag raakt de vetreserve snel op. De vogel kruipt weg en sterft. Je vindt ze zelden.

Ijsvogel

Op woensdag 10 februari liep ik via het Kinholtsbos naar de spoorbrug over het Oude Diep, baggerend door hoge sneeuw. In de bebouwde kom kun je langs de beek over een verhard pad of schouwpad een wandeling maken tot de houten brug in de Vledderweg bij de bijenstal van imkervereniging De Heidebloem. Er waren toen nog enkele wakken in de beek. In een boom bij een villa zat een ijsvogel. Vanaf de houten brug door de sneeuw gebaggerd tot de eerste brug richting Echten, bij de Hooimaatsdijk. Volledige ijs- en sneeuwbedekking, slechts een eenzame reiger op de noordwal. Terug over de Vledderweg. Daar

Ijsvogel aan de Vledderweg.

waar twee paarden en een pony in de sneeuw staan, liggen twee slootjes die altijd open blijven. En daar zat op een rasterpaal de tweede ijsvogel. Bij de oude sluis had ik weer succes, want ook daar was open water met wilde eenden, een kuifeend en drie aalscholvers. Staande achter het hek van het monument ter nagedachtenis aan Roelof van Echten zag ik plotseling een grote gele kwikstaart op het ijs. De kwikstaart zocht op het ijs naar iets eetbaars en liet zich niet verstoren.

Hoge wintersterfte

De helderwitte keel van een grote gele kwikstaart is in het broedseizoen gitzwart. Om dat te zien, moet je naar beken in de Achterhoek waar deze kwikstaart broedt. Waar kwam de kwikstaart bij de sluis vandaan? Vermoedelijk uit Denemarken of

Ijsvogel boven het slootje naast de sluis. Foto's Hero Moorlag

zelfs Finland. Iedere winter zijn er in Hoogeveen twee of drie grote gele kwikstaarten. Op 10 februari verscheen plotseling ook een ijsvogel op de betonrand van de sluis. Even later ging hij in de sneeuw op de sluisdeur zitten. Zo'n hongerige vogel is dicht te naderen. Prachtig die felle kleuren blauw en rood in de sneeuw. Toen vloog hij naar het slootje tussen de sluis en de Zuidwoldigerweg. Dat slootje blijft altijd open. De ijsvogel ging boven het stromende water op een braamtak zitten, wachtend op beweging in het water. De rest van de week ging ik iedere dag kijken, maar vond zowel kwikstaart als ijsvogel niet meer. Spoorloos. Het

filmpje had ik onder meer naar Sovon-medewerker Arend van Dijk gestuurd. Hij mailde: 'Prachtig! Maar ik houd m'n hart vast voor de kwik en de ijsvogel.' Het filmpje staat hier: <https://youtu.be/zLV4Q5XpkoA>. De sterfte onder deze vogels is hoog. Door gebrek aan hun specifieke voedsel zijn ze uiterst kwetsbaar. Maar die roodborstjes komen allemaal de winter door. Wel met onze hulp. We hadden veel eerder actief wakken moeten maken voor de ijsvogel, zoals vrijwilli-

Grote gele kwikstaart op het ijs bij de oude sluis.

gers in Friesland met succes deden. ■

Hero Moorlag

Gasten en jaarvogels in de nog winterse achtertuin

De tuinvogeltelling ligt alweer achter ons. Met veel plezier doe ik al een aantal jaren mee en het is elk jaar weer een verrassing welke vogels zich precies in dát weekend

laten zien. Want de telling duurt formeel maar een half uur. Mijn doel is om in die korte periode zoveel mogelijk soorten te scoren! Onzinnig natuurlijk, want het

gaat er om een zo goed mogelijk gemiddelde te laten zien en niet een lange lijst vogelnamen.

Gemiddeld door het jaar heen tel ik tussen de 35 en 40 vogelsoorten in mijn bescheiden stadstuin. In de winter wordt de tuin gedomineerd door wintergasten zoals groenling, keep, appelvink, kramsvogel, koperwiek, sijs en goudvink. In het begin van de lente trekken zij snel weg om elders te broeden.

Niet veel later worden ze afgewisseld door zomergasten. Vanaf eind maart de tjiftjaf, die met zijn opvallende zang opvalt. Niet veel later volgen fitis, zwartkop, tuinfluiter, braamsluiper en de eerste boerenwaluwen. Toch zijn de onvertrokken jaarvogels, zoals merel, koolmees, pimpelmees, spreeuw, roodborst, winterkoning, heggenmus, kauw en vink, de soorten die nooit gaan vervelen. De kwetterende zwerm huis-mussen die mijn tuin bewonen, zitten 's morgens vroeg al te wachten op de dagelijkse portie broodkruimels. Zomer en winter geniet ik van hun drukte en aanwezig-

heid. In de klimop nestelen en slapen ze, in de tuin krijgen de jongen de eerste vlieglessen.

Gemalen kattenbrokjes

Nu het zo streng heeft gevoren de afgelopen weken, is het extra zwaar voor de tuinvogels. Vanaf de vroege morgen moeten ze hard werken om voldoende brandstof binnen te krijgen. Kleine zangvogels hebben gemiddeld een kwart van hun lichaamsgewicht aan voedsel nodig om te kunnen overleven. Een voordeel van het thuiswerken, is dat ik regelmatig een blik op de tuin kan werpen om te zien hoe het met "mijn" vogels gaat. Naast het vaste voedsel bestaande uit zaden voor de zaadeters, vetbollen voor de mezen en broodkruimels voor de mussen, strooi ik dagelijks een portie gemalen kattenbrokjes tussen het brood. De merels zijn er gek op, ook de roodborst en de spreeuw eten er dapper van mee. Omdat het eiwitrijk is, sluit het beter aan bij hun natuurlijke voedsel. Ook een bak met vers water wordt druk bezocht. We

Appelvink, zeldzame gast in de tuin. Foto's Hans Kruk

vergeten weleens dat drinken ook belangrijk is voor vogels. Al zie ik regelmatig dat spreeuwen en mussen hapjes sneeuw eten om de dorst te lessen. ■

Hans Kruk, boswachter Staatsbosbeheer

Kauwtje bij de pinda's.